

MUALLİM NACI'NİN TÜRKÇE ÜZERİNE DÜŞÜNCELERİ

Arzu ŞEYDA*

ÖZET

Bu çalışmada birçok etkene bağlı olarak değişen, bireysel- toplumsal-evrensel bir olgu olan dil üzerine Muallim Naci'nin düşünceleri ve önerileri değerlendirilerek Türkçe üzerine yapılan tartışmalar içerisinde Naci'nin yeri, söylemlerinden hareketle irdelenmeye çalışıldı. Dili, dil-düşünce-insan, dil-egitim, dil-milliyet, dil-kültür ve diller arası ilişkiler çerçevesinde değerlendiren Naci'nin dil ve Türkçe üzerine olan görüşleri bir bütün halinde ortaya konulmaya çalışıldı.

Anahtar Kelimeler: Muallim Naci, dil, millet, Türkçe

MUALLİM NACI'S THOUGHTS CONCERNING TURKISH

ABSTRACT

In this study, the importance and place of Muallim Naci have been analyzed in terms of discussions on Turkish by an emphasis about Naci's thoughts and suggestions connected with language which is an individual and universal fact changing due to numerous factors. By means of evaluating language in concepts of language-thought-man, and language- culture, and relationships between languages , Naci's ideas concerning language and Turkish have been displayed as a whole.

Key Words: Muallim Naci, language, nation, Turkish

---

* Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı,
arzuseyda@atauni.edu.tr

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Muallim Naci, edebiyat ve şiir hakkındaki eleştiri ve önerileri yanında Türk dilinin sorunları ve bunların çözümlerine yönelik düşünceleri ile de dikkat çekici bir şahsiyettir. O, Türkçenin kuralları, kullanımı, diğer diller karşısındaki durumu gibi meselelere yönelik fikirleriyle dönemi içerisinde âdetâ bir “dil uzmanı” tavrı ile karşımıza çıkar. Edebiyata ilişkin düşüncelerinde önemle üzerinde durduğu “millîlik”, dil konusunda da Muallim Naci'nin bakış açısının temelini oluşturur. O bu bakış açısını “*Osmanlı lisânına dâir söz söylemeye cesaret edişim bir Türk olduğumdandır*” (İnci, 1999:373) sözüyle ortaya koyar.

Muallim Naci, yazılarında “Türkçe ve Lisan-i Osmanî” terimlerini kullanır. Ancak o, “Lisan-i Osmanî” terimiyle de Türkçeyi kastetmektedir: “*Mesela Türkçe söyler ve yazarken yâ ile “bedâyi” demek lisanımıza halavetli geldiği halde kaide-i Arabîyeye itbâ ederek hemze ile “bedâ’i” yazıp bunu okurken dahi hemzeyi güzelce mahrecinden çıkarmak için ayın çatlatmaya mecbur olurcasına külfetlere girmek bir Türkün nesine?*” (İnci, 1999: 373) “*Mamâfih, lisan-ı Osmanî hakkında bahse girişmekten maksadım...*” (İnci, 1999: 361) Dil-millet, dil-devlet ilişkisiyle açıklanabilecek olan bu durum “Osmanlı Dönemi Türkçesi” olarak adlandırılan dönemin dile bakışının da bir göstergesidir.

Türkçe ile Osmanlıcayı aynı anlamda kullanan Naci, yetiştiği edebî çevre dolayısıyla doğal olarak Arapça ve Farsçaya aşinadır. Bazı yazılarında Arapça ve Farsçadan alınma sözcükleri artık Türkçe sayma yolunu seçtiği görülmektedir. Ancak bu konuda belirleyici olanın kamu tarafından benimsenme olduğunu belirtmektedir. Dil üzerine yapılan tartışmaların içerisinde Naci, kendine göre doğru olanı/olması gerekeni ifade etme yolunu seçmiştir. Aslında dilde milliliği savunurken kastettiği “Tasfiyecilik” değildir. O dilin sadeleştirilmesi gerektiğini düşünür. Elbette tüm bu düşüncelerin ve tartışmaların dönemine göre dilin Türkçeleşmesi yolunda atılan çok önemli adımlar olduğu da unutulmamalıdır. Muallim Naci'nin dil bilincine ya da Türkçe bilincine sahip olduğu ve bu yönde atılımlar yaptığı kabul edilen bir gerçektir.

Mehmet Kaplan, M. Naci'nin dile bakışını şöyle ifade eder: “*Şinâsi'nin şiir dilinde yapmak istediği inkılâp Namık Kemal tarafından unutulmuştu. Hâmid, yüce duygular ve düşünceler adına gramere meydan okudu. Recaizâde'de dil gayet zevksiz bir seviyeye düştü. Nâci, bu çöküşe karşı dili ve âhengi müdafaa etti. O bu reaksiyonu yaparken Divan şirine dayanıyordu. Bundan dolayı devrinde ve sonraları gerilikle itham olundu. Fakat bu itham haksızdır... Eski dili red konusunda da Nâci, Tanzimatçılardan çok*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

ileridir. Köylü Kızların Şarkısı, Nâci'nin yapmak istediklerini çok güzel gösteren bir örnektir. Şiirde köylü kızın sadece duygusu değil, dili ve konuşması da veriliyor. Kelimeler, konuşma dilinden alınmıştır. Deyimler, benzetmeler, hattâ cümle şekilleri halk diline çok yakındır. Şiire temiz, berrak, akıcı bir söyleyiş edası hâkimdir. Bu bakımdan Nâci'nin şiiri, Tanzimat şiirlerinden üstündür. Onu bugünkü zevkimize daha yakın buluyoruz.” (Kaplan, 1997: 95)

Muallim Naci, edebiyat çevrelerinde Türkçenin ”öğrenimi zor bir dil” olduğu biçiminde ileri sürülen düşünceleri doğru bulmaz. Bu durumun Türkçenin yapısından çok, öğretim ve öğrenimdeki karışıklıktan, karmaşadan hatta yöntemsizlikten ileri geldiğini düşünür. Dilin düzen altına alınması ve kelimelerinin tespit edilip sözlük haline getirilmesiyle bu karışıklığın ortadan kalkacağını ve böylelikle Türkçenin öğreniminin de kolaylaşacağını ifade eder. Düzen altına alınmış Türkçeyi, kabiliyeti olan kişilerin üç dört senede düşüncelerini açıklıkla ifade edebilecek derecede öğrenebileceklerini söylerken, karışıklığın devam etmesi durumunda ise değil on senede, on beş senede bile Türkçe öğrenilemeyeceğini de ekler. (İnci, 1999: 395-397)

Türkçeyi karışıklıktan kurtararak, onu düzenleyecek olanların bu alanda uzman olması gerektiğini düşünen Muallim Naci; “her eli kalem tutan bu hizmeti ifâya kalkışacak olursa lisân bütün bütün herc ü merc olur. Islâh edelim derken ifsâd etmiş oluruz .” (Tarakçı, 1994:318) sözleriyle de bu konunun ne derece önemli olduğunu ortaya koyar. Bu konuda yapılması en gerekli şeyin “muktedir bir cemiyet-i edebiyye” oluşturmak olduğunu belirtir. Bu kurumun görevlerini gerektiği gibi yerine getirmesi sonucunda dildeki karışıklıkların ortadan kalkacağı görüşünde olan Muallim Naci, bu kurumun yapması gerekenleri de şöyle ifade eder: “Bu edebî, ilmî cemiyet ne yapacak? Lisânı intizam altına alabilmek için gereken işleri. Bunlar nelerdir? Henüz bir imlâ kitabımız yok, yine bir kavâid lügatinden mahrûmuz. Bunlar yapılmadıkça dilin düzenlenmesi mümkün değildir.” (Tarakçı, 1994: 319)

Dil kurallarının düzenlenmesine ve kullanımına yönelik olarak yapılacak çalışmaların bir kurum çatısı altında olması gerektiği düşüncesi bir bakıma Atatürk'ün talimatıyla 12 Temmuz 1932'de kurulan Türk Dil Kurumunun hazırlık çalışması ve de bir işareti olarak değerlendirilebilir.

Muallim Naci, bu konudaki düşüncelerini açıklarken mütevazı olduğu kadar bilimsel bir duruş da ortaya koymuş, dille ilgili yapılacak düzenlemelerin daima uzman kişilerce yapılmasını istemiştir: “Mamâfih, lisan-ı Osmanî hakkında bahse girişmekten

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

maksadım bu lisanın te'sîs- kavâidine iktidârım var demek olmayacağı bedihidir. Bir adam bir lisana kavâid mi vaz' edebilir? Hususiyle benim gibi âciz olursa! Böyle şeyler daima ehliyeti müsellemler bir cemiyet marifetiyle yapılmalıdır ki hem mükemmel hem de mahzar-kabul-i âmmeye olabilsin." (İnci, 1999: 361) Dilbilimde "Herhangi bir eklemlemenin dile ait bir öge olması o dili konuşan toplumun uzlaşmasına bağlıdır. Kavramların oluşturulmasından yargının oluşturulmasına kadar her seviyede toplumun onayı gereklidir. Bir dili konuşan birey kendine özgü kullanım biçimleri oluşturabilir. Ancak bu biçimlerin dile ait olması toplum tarafından kabul edilmesine bağlıdır." (Börekçi, 2008:5) şeklinde açıklanan dilin toplumsal olma özelliği Muallim Naci'nin esas aldığı noktalardandır.

O, dilde yapılacak düzenlemelerin hem dilin sistematiğine aykırı olmamasının hem de o dili kullanan halkın kabul etmesinin gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Yanlışsız bir şekilde Türkçe yazabilmek için yalnızca Türkçeyi mükemmel bilmenin yeterli olacağı görüşünde olan Muallim Naci, bunun için de Türkçe sözcükleri içeren bir kitabın gerekliliğine inanır. "Kavâid-i lisân" olarak adlandırılan bu kitabın, dilin kullanılış şekillerini ve kurallarını gösteren örneklerin bir araya toplanmasından ibaret olduğunu ifade eden Muallim Naci, bu kitabın oluşturulmasının Türk dili için çok önemli olduğunu belirtir. Dilin kurallara dayanarak doğmadığını, aksine kuralların dilin kullanılışından hareketle tespit edildiğini belirtir. Bizde kullanımın olduğunu ancak kuralların belirlenmeyişinden dolayı, kuralları düzenlenmiş dillerin etkisi altında kaldığımızı "Zaten kavâid-i lisan dediğimiz şey neden ibarettir? Suver-i isti'mâlatın gösterdiği nümûnelerin bir yere toplanmasından başka bir şey midir? Demek ki isti'mâl kâideye değil, kaide isti'mâlê tâb`î' imiş. Hakikatte kaide isti'mâlî göstermiyor, isti'mâl kaideyi meydana getiriyor. Bizde ise isti'mâl var da henüz kaide yok!" (İnci, 1999: 361) sözleriyle ortaya koyar. Kendi dilimize gereken önemin verilmeyişini eleştiren Muallim Naci, kuralların bir dilin gelişmesi için çok önemli unsurlar olduğunu da belirtir. Ayrıca, "İşte onun için kavâid-i lisaniyesi mazbut olan akvâmın ağızlarına bakmaya mecbur bulunuyoruz; yoksa isti'mâlden kaide çıkarabilecek kadar lisân kadri bilir adamlar olabilesek lisânımızı taht-ı mazbûtiyete alarak ve gündün güne ikmâlîne çalışarak kavmiyetimizi ilâ ederdik." (İnci, 1999: 360) diyerek dilin bir millet için önemini de vurgular.

Başka dillerden kural alma taraftarı olmayan Muallim Naci, yabancı dillere ait kuralların dilin özgürlüğünü engelleyeceği düşüncesindedir. Türk dilinin başka dillerin kurallarına göre kullanılmasının yanlış olduğunu belirtirken özellikle Arapça ve

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Farsçaya tamamıyla bağlı kalmayı eleştirir. Arapça ve Farsçanın öğreniminin gerekliliğinin bir gerçek olduğunu ancak Türkçeyi doğru kullanabilmek için bu dillerin kurallarının bütünüyle öğrenilmesine ihtiyaç olmadığını savunur. Arapça ve Farsçadan yararlanılabileceğini ancak her Őeyde tamamen bu dillere bağlı kalmanın dilimizin gelişmesini önleyici bir etken olacağını ifade eder. (İnci, 1999: 396-397)

Türkçenin kullanımı ve kuralları hakkında “dil-sanatkâr-âlim” ilişkisi üzerinde de duran Muallim Naci, dili sanatkârların işleyip geliştirdiklerini, ilim adamlarının da kurallarını ortaya koyduklarını belirtir. Ayrıca dilin diğer dillerle olan ilişkilerini de yine sanatkârların ve ilim adamlarının belirlediklerini ifade eden Muallim Naci, bu sebeple sanatkârların ve ilim adamlarının dil konusunda çok hassas davranmalarını ister. (Tarakçı, 1994: 320)

Dil kurallarına yönelik düşüncelerini ifade etmeye çalıştığımız Muallim Naci'nin yabancı dillerden alınacak kelimelere bakışı da milliyete ve faydacılığa verdiği önem etrafında Őekillenir. O, gerek alıntı ve gerek türetme yoluyla dile kazandırılacak kelimelerin seçiminde ve oluşturulmasında dikkatli davranılmasını ister.

Batı'yı yakalayabilmek ve Batı ilmini dilimize aktarabilmek için pek çok yeni kelimeye ihtiyacımız olduğunu belirten Muallim Naci, bunun da türetme ve alıntı yoluyla yapılacağını ifade eder. Bu konuda dilin doğasının rehber olarak kabul edilmesini ister. Aksi takdirde dil özgürlüğüne zarar verilmiş olacağını belirtir. (Tarakçı, 1994: 314-316) Avrupalıların Latin ve Yunan dillerinden birçok sözcük almış olduklarını hatırlatan Muallim Naci, onların almış oldukları kelimeleri kendi Őivelerine uydurup, kendilerine mal ettiklerine dikkat çeker. Bu durumu; “*Bir surette ki kelimenin ilk Őekli ile son Őeklini karşılaştıranlar onun Latince'den çıktığını söylemekte tereddüt etmezler. Bizde ise hâl böyle değildir. Dilimize Arapça ve Farsça'dan almış olduğumuz kelimeleri değiştirmeden kullanıyoruz.*” (İnci, 1999: 397) sözleriyle ortaya koyarak bir karşılaştırma yapar.

Muallim Naci, her dilin başka dillerden faydalanabileceğini sözcük alışverişinde bulunabileceğini, ancak bu durumun dilin doğasını bozacak biçime dönüştürülmemesi gerektiğine dikkat çeker. “*Her lisân diğerlerinden isti'âne edegelmiştir. Biz de isti'âne ederiz. Fakat aldığımız kelimeleri kendi zevkimize tevfiķân isti'mâl eyeriz. Bir dereceye kadar imlâ hususunda keyif bizimdir.*” (İnci, 1999: 373)

Yabancı dillerin Türkçeye olan etkisi üzerinde de duran Muallim Naci, dilimizde varolan Türkçe ya da Arapça-Farsçadan geçmiş ve benimsenmiş olan Türkçeleşmiş kelimeleri kullanmayıp

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

onların yerine yabancı kelimelerin kullanılmasını da eleştirir. Naci, Arapça ya da Farsça asıllı olup da kullanımı yaygınlaşmış olan kelimeler için “*kendi kelimelerimiz*” ifadesini kullanmaktadır. “*Kendi kelimelerimizi cehlen veya ulmen mehcûriyet haline koyup da onların yerine yabancı kelimeleri getirmeyi, meselâ ‘imlâ, hâl-i hazır’ dururken ‘düctee, statüco’ demegi normal mi karşılayacağız? Tabî hayır.*” (Tarakçı, 1994: 315)

Dilimizin ihmal edilmemesi isteyen Muallim Naci, bu konuda dikkatli davranılması gerektiğini vurgular. Dilin kullanımına ve korunmasına yeterli derecede özen gösterilmediği takdirde yabancı sözcük kullanımının günden güne artacağına ve bu durumun dili büsbütün olumsuz etkileyeceğine işaret eder: “*Nihayet dil öyle bir hâle gelir ki lüzûmu kadar Fransızca bilmeyenlerimiz güya Türkçe olarak yazılmış olan makalelerden hemen hiçbir şey anlamamaya başlarlar. Terakkî ediyoruz derken tedennî etmiş oluruz.*” der. (Tarakçı, 1994: 314-315)

Dönemi içerisinde yaşanan tartışmalardan biri de kavramların adlandırılması meselesidir. Bugün “eleştiri” sözcüğüyle karşıladığımız kavram için o dönemde edebiyat çevrelerinde yaşanan “*tenkid mi, intikad mı*” olarak ortaya çıkan tartışmalarla ilgili olarak Muallim Naci, Arapların kullanmadığı kelimeyi eğer ihtiyacımıza cevap veriyorsa kullanmamızın gayet doğal olduğunu belirtir. (İnci, 1999: 359) Muallim Naci, Arapların ‘tenkid’ kelimesini kullanmadıklarına dayanarak bizim de kullanmamamızın tabiata aykırı bir davranış olduğunu şu şekilde açıklar: “*...ister tenkidi isti’mâl etsinler, ister etmesinler. Tenkid kelimesi bizim lisânımıza ‘intikad’den daha tatlı geliyor. Arap beğenmiyorsa biz beğeniyoruz. Biz Arabın keyfine tâbi olacak olur isek elimize kalem aldıkça pek çok ezilip büzülmeye mecbur oluruz. Lisânımız var ise onda tasarruf etme hakkımız da vardır.*” (İnci, 1999: 360) diyerek milliyet ve tabiat farklılığının dile yansımalarının doğal olduğunu belirtir.

Muallim Naci, bu tartışmadan hareketle Arapça kurallara aşırı derecede bağlı olmanın yanlışlığını da şu sözleriyle ortaya koyar: “*Araplar kendi lügatlerinin vaz’ ü kavâidine riâyette bizim kadar taassub göstermiyorlar. Bize ne oluyor? Bu âdeta mal sahibinin rızâsı olduğu halde tellâln râzı olmamasına benziyor.*” (İnci, 1999: 360)

Muallim Naci'nin Türk diline yönelik çalışmalarından dolayı onu, bir “dil âlimi” olarak nitelendiren Ali Kemâl, “yeni devir içinde başka bir Türk edibinin, bir Türk şâirinin lafzen-sade lafzen o mertebeye-i bülend-edebe erişemediğini, hatta Muallim Naci'deki düzgün, temiz ve güzel ifadenin ne Recâizâde Ekrem'de ne de çağdaş şâirlerin herhangi birinde kolay kolay bulunmadığını” belirtir. (Kılıç,

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

1995: 55) Muallim Naci'nin dil karşısında devrine göre çok dikkate değer bir duruşunun olduğunu söyleyen Tanpınar, Naci'nin Türkçeyi bulan ve ona inananlardan biri olarak yeni tarzda yazdığı şiirlerin Tanzimat'tan beri peşinde koşulan sadeliğin ta kendisi olduğunu belirtir. Ayrıca (Tanpınar, 2001:599-606) Muallim Naci'nin eserlerinde görülen sade, açık ve anlaşılır bir Türkçenin, hece vezniyle şiir yazan şâirlerde bile bulunmadığının altını çizen Ali Kemâl, onun edip olmakla beraber, büyük bir lisan âlimi olduğunu da sözlerine ekler. (Kılıç, 1995: 345)

Muallim Naci'nin, dile ait meselelere yönelik söylemlerinden hareketle dil bilincine sahip bir düşünür olarak bilimsel bir bakış açısına sahip olduğu açıktır. M. Naci'nin aşağıya aldığımız dörtlüğü, dil-düşünce-insan üçgeninde incelendiğinde dilin, düşünce eğitimi, milliyet, kültür gibi birbiriyle ilişkili boyutlarını içeren ve bu ilişkilerin nasıl olduğunu ortaya koyan bir söyleme ulaşılmaktadır.

“Yegâne sevgilimizdir lisân-i Osmânî

Lisân muhabbeti her kavm için cibillîdir

Medâr-ı terbiyet için ta'allümdür

Ta'allümün da medârı lisân-ı millîdir” (Tarakçı, 1994: 312)

Muallim Naci, bu dörtlükte dil sevgisinin her millet için yaradılıştan gelen doğal bir duygu olduğunu, dilimizin en sevgili, en değerli varlığımız olduğunu, terbiyenin dayanağının ilim ve eğitim olduğunu, eğitimin de temel aracının milli dil olduğunu, bunların birbirini tamamlayıcı unsurlar olduğunu, dil bilincine dayalı sistematik bir bakış açısıyla ortaya koymuştur.

Dil bilimsel boyutta incelendiğinde onun düşüncelerinin kısmen de olsa dil bilim ilkeleriyle uyuştuğunu söylemek mümkündür. Bu söylediklerimize bir dayanak noktası olarak da M. Naci'nin dile ve edebiyata yönelik düşüncelerini paylaştığı, görüş alışverişinde bulunduğu Beşir Fuad'ın cümlelerini gösterebiliriz.

Beşir Fuad'ın Muallim Naci'ye yazdığı bir mektupta geçen, aşağıda verilen cümlelerde dil bilimden bahsedilmesi ve Türkçeye dil bilimsel bir yaklaşımın izlerini taşıması açısından da dikkat çekicidir. “*Lisanımız hakkında beyan buyrulan mülâhazât-ı âliyeleri o derece muvâfık-ı hakikattir ki hiçbir sahib-i idrak teslîminde tereddüd göstermez. Âlet-i temeyyüzlerini hüsn-i isti'mâl etmek kabiliyetinden mahrum olanlar miyânında efkârınızı kabul etmeyenler bulunsa bile ilmü'l-elsine diye tercüme edebileceğimiz Lenguistik (Linguistique) nâmıyla ma'rûf olan fenn-i celîlin netâyici reyinizi tasvip edip*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

dururken bunların kabul edip etmemelerinde ne tesir olur?” (İnci, 1999: 367) Beşir Fuad'ın bu sözlerine Naci, “*Lisân-i Osmanî hakkında dermiyân ettiğim bazı mülâhâzâtın muvâfık-ı hakikat olduğunu “ilmü'l-elsine”ye istinâden tasdik buyuruşunuz bence şâyân-ı tebrik bir muvaffakiyet addolunur.*” (İnci, 1999: 372) şeklinde karşılık verir.

Muallim Naci, dili tabii bir varlık olarak ele alır. İnsanın dil üzerinde tasarruf hakkının olduğunu ancak bu hakkın özenle kullanılması gerektiğine, dilin doğasına yani sistematığına aykırı hareket etmenin yanlış sonuçlar doğuracağına dikkat çeker. Dili, dil-düşünce-insan, dil-eğitim, dil-milliyet, dil-kültür ve diller arası ilişkiler çerçevesinde değerlendirir. Dilin kurallardan değil kuralların dilden doğduğunu, imlanın kullanımla beraber değişmesinin doğal olduğunu, çünkü dilin insana bağlı ve toplumdaki topluma değişen bir varlık olduğunu düşünür. Muallim Naci; dilin bilimsel olarak incelenmesi, dil çalışmalarının bir uzmanlık alanı olduğunu ve dil bilgisi kurallarının ya kuram veya uygulama alanında uzman olan kişilerce belirlenerek örneklendirilmesi gerektiğini belirtir. Sözlük çalışmalarının çok önemli olduğunu vurgular. Yazı dilinin konuşma diline yaklaştırılması, alıntı kelimelerin dilin doğasına uydurulması gerektiğini savunur. Ayrıca Naci, dilin toplumsal olma özelliğinden dolayı öteki dillerden alınacak ya da türetilecek sözcüklerin o dili konuşan toplum tarafından benimsenmesinin önemini vurgularken dilin kullanımında anlaşılabilirlik ilkesine dikkat edilmesi gerektiğine de dikkat çeker.

Bu düşünceler ve düşüncelerinin yansıması olan önerileri, Muallim Naci'nin dil bilincine sahip ve dili bilimsel bir bakış açısıyla ele almaya çalışan bir Türk aydını olduğunun göstergeleridir.

KAYNAKÇA

- BÖREKÇİ, Muhsine, **Yayımlanmamış Ders Notları**, Atatürk Üniversitesi, Erzurum 2008.
- ERBAY, Erdoğan, **Eskiler ve Yeniler**, Akademik Çalışmalar, Erzurum 1997.
- İNCİ, Handan, **Beşir Fuad Şiir ve Hakikat Yazılar ve Tartışmalar**, 1. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999.
- KAPLAN, Mehmet, **Şiir Tahlilleri 1 Tanzimat'tan Cumhuriyete**, Dergâh Yay., İstanbul 1997.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

KILÇ, A. Fikret, **Ali Kemâl ve Türk Edebiyatı**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi Erzurum 1995.

TANPINAR, Ahmet Hamdi, **19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi**, Çağlayan Yay., İstanbul 2001.

TARAKÇI, Celal, **Muallim Nâcî Hayatı ve Eserlerinin Tedkîki**, Samsun 1994.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*